

<p>Toimetuse ja tallitus TALLINNAS, Pagaril uul. nr. 1</p> <p>Toimetaja kõnetunnid kella 12—1.</p>	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI. ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS ülemjuhataja staabi väljaandel.</p>	<p>Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbril eest 5 marka.</p> <p>Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusrea eest 50 penni.</p>
<p>Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.</p>		

№ 24

Laupäeval, 30. augustil 1919.

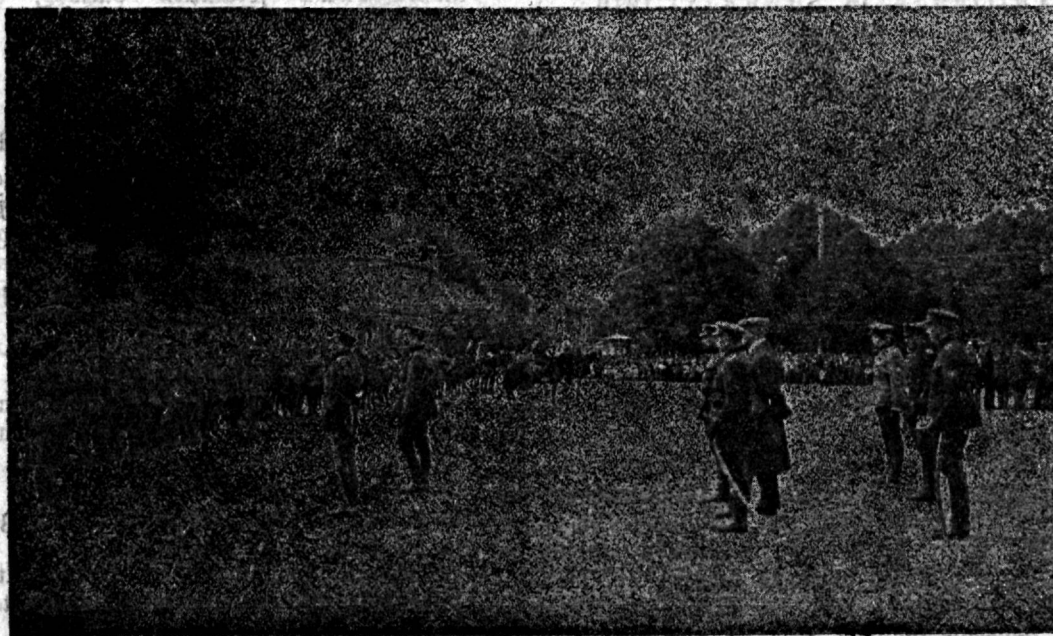
I. aastakäik.

Cesti Wabariigi Sõjakooli esimeste lõpetajate pidulik waatus.

3. augustil s. a. oli Tallinnas Peetri platsil meie Sõjakooli esimese kursuse lõpetajate pidulik waatus. Lõpetajaid oli 106 kadetti ja üks ekstern, kes sel puhul Wabariigi sõjavägede Ülemjuhataja kindral Laiboneri poolt lipnikubeks ülendati. (Nende nimed ilmusid „Sõburis“ nr. 21.)

Wägede Ülemjuhataja tuletas noortele ohwitseridele nende kohuseid isamaa vastu meele, ära näidates, mis sugune demokraatlike wabariigi ohwitser olema peab, et oma nime wääriline olla.

Ka sõjaminister D. Strandmann terwitas noori ohwitseri, neile õnne ja jõudu soovides.

Kindral Laiboner.

Polkownik Simon

Polkownik Soots.

Sõjaminister D. Strandmann.
Kindral Larka.

Foto Parikas

Cesti esimene Sõjakool awati 22. aprillil s. a. polkownik Simonil juhatusel 120 kadeti jaoks. Kuid pärast suurendati seda arvu märksa, sest sisse astuda soovijaid oli palju. Wastu wõeti ülikooli ja lõpetatud keskkooli haridusega sõburid, kes juba frondil oma esimese tuleproovi läbi olid teinud.

Wäljamaa riikide sõjaväelised esitajad, kes kooli waatamas käisid, avaldasid mitte ainult täit rahul-

olemist, waid koguni oma imestust nende tagajärgede kohta, mis kool nii lühikese aja jooksul oli kätte saanud. Ja seda edu tuleb peamiselt küll Sõjakooli ülema polkownik Simonil teenuseks pidada, kes mitte ainult tarwiliku asjatundmise ja teadmistega, waid ka nähtawa armastusega (mis meie ajal mitte sagebane nähtus ei ole) oma alal töötab.

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Väljavõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päevakäskudest.
2. Juhatuskiri polgukohtutele.
3. Cesti sõjaväe mundri kirjeldus.
4. Aruanne meie rahvaväe koostise kohta mõitlustes Landeswehriiga.

Meilbiline osa:

1. Meie sõjakooli esimesed lõpetajad. (Pildiga lehe eesotsas).
2. Väiteriikide sõjavägi (S. Soots).
3. Seisuford meie väerindadel.
4. „R“ 34.
5. Seda ja teist sõjast.
6. Segateated.
7. Kirjavastused.
8. Kuulutused.

- 2) Peab Cesti sõjaväes teenima ja vähemalt 4 kuud ohvitseri asetäitja olema.
- 3) Peab Sõjakooli juures eksperimentaalselt tegema. Selle juures võib eksperimentaalselt komandeerida ainult neid ohvitseri asetäitjaid, kes oma vahvuse ja osavuse poolest ohvitseriks tõlbulised on.

Nr. 468.

Tallinnas, 13. augustil 1919.

Wärsket juuremilja nagu: naerid, peetiit, kaalifid, porgandid, kurtisi käsen tarvitada 1¹/₂ naela inimese peale päevas, 15 f. l. p. arvates.

Nr. 469.

Tallinnas, 13. augustil 1919.

Kuivatud juuremilja käsen 15, f. l. p. välja anda 8 solotnikku inimese peale päevas.

Nr. 485.

Tallinnas, 20. augustil 1919.

Tangude puidusel käsen tarvitada niisjahu 24 solotnikku inimese peale päevas.

Nr. 487.

Tallinnas, 20. augustil 1919.

Käsen kuivatud kartulid tarvitada kolmkümme üldkuus solotnikku päevas, poolteise naela värskete kartulite asemel.

Nr. 489.

Tallinnas, 21. augustil 1919.

On juhtumisi olnud, et sõdurid sõjaliinilt ja seljagustest väeosadest puhtusele sõites sõjariistad ja lastemoona ühes võtavad, puhtusele tagasi tulles neid aga enam väeosasse ei too. Nähtavasti lähewad sõjariistad teiste isikute kätte või peidetakse ära.

Et seda määrnähtust kõrvaldada, käsen väeosade ülemad järjetundlast selle järele waltwata, et sõjariistad enne puhtusele sõitu ära antakse. Ka komandeeritutel tulewad sõjariistad ja lastemoon ära wõtta, kui neil oma ülesannete täitmisel sõjariistu tarwis ei ole. On teegi sõjariistadega komandeeritud, siis peab wäeosa või asutuse ülem selle üle tunnistuse komandeeritule kaasa andma, ära tähendades, misugused sõjariistad ja kui palju kaasa antud.

Sõigile komandantidele ja patrullidele raudteedel käsen selle käsu täitmise järele waltwata.

Nr. 504.

Tallinnas, 22. augustil 1919.

Minu päewakäsu nr. 337 liisa muuta ja täiendada ärgmiselt:

- 2) Soomusrongide diviisi ülem, Tagawara wägede Ülem, Kõrval-Major.
- 3) Soomusrongide diviisi ülem, Soomusrongide diviisi staabi ülem, Tallinna tagawara polgu ülem.

Ametlik osa.

Väljavõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päevakäskudest.

Nr. 450.

Tallinnas, 13. augustil 1919.

Alaldan Cesti Wabariigi Sõjaväe ametnikkude kutses kinnitamise ajutise korra.

Cesti Wabariigi sõjaväe ametniku kutses wõiwad kinnitatud saada kõik need mobilisatsiooni läbi sõjaväe teenistussele wastuwõetud ehk wabatahtlikult sõjaväe teenistussele astunud, aga selle juures mobilisatsiooni alla kuuluvad rahwawäelased, kes:

- 1) kõrgema üleüldise hariduse on saanud, Cesti Wabariigi sõjaväes 6 kuud ja ametniku koha peal kui ametniku kohuste ehk asetäitja 2 kuud on teeninud
- 2) täieliku keskkooli hariduse on saanud, Cesti Wabariigi sõjaväes 10 kuud ja ametniku koha peal kui ametniku kohuste ehk asetäitja 4 kuud on teeninud;
- 3) 6 klassi keskkoolis on lõpetanud, Cesti Wabariigi sõjaväes 12 kuud ja ametniku koha peal kui ametniku kohuste ehk asetäitja 6 kuud on teeninud;
- 4) linnakooli on lõpetanud, 2-se järgu wabatahtlike eksami ära teinud ehk muul teel sellekohase hariduse on saanud, Cesti Wabariigi sõjaväes 4 aastat ja ametniku koha peal kui ametniku kohuste ehk asetäitja 2 aastat on teeninud;
- 5) sõjaeagse sõjaväe ametniku eksami on teinud, Cesti Wabariigi sõjaväes 5 aastat ja ametniku koha peal kui ametniku kohuste ehk asetäitja 2 aastat on teeninud.

Nr. 451.

Tallinnas, 13. augustil 1919.

Käsen juhtnõbrits wõtta, et ilma Sõjakooli lõpetamisetä wõib ohwitseri auksaadi omandada ainult järgmistel tingimistel:

- 1) Lõpetatud keskkooli haridus.

4) Tagawara pataljoni ülem, diviitfi insener, food-
 musrongide diviitfi intendant, Tagawara batarei ülem,
 Soomusautode kolonne ülem . . . alampolkownik.

Nr. 508.

Tallinnas, 24. augustil 1919.

Kendele meditsiin-personaalist, kes pletilise niphuse
 läbi põdenud ja kofumiseks puhkusele lastud, jääb
 õigus päewarahade (kuus marka päewas) ja toidu-
 warustuse saamise peale 3 kuu jooksul, haigeks jäämise
 päewast arvates, 1-st maist s. a. alates.

Nr. 509.

Tallinnas, 24. augustil 1919.

On juhtumisi ette tulnud, kus rahwamäelased ühise
 palwefirjaga pööravad otsekohe Asutawa Kogu Esi-
 mehe poole ja paluvad niisuguseid muu seadusi eht mää-
 rusi wälja anda, eht endiseid muuta, millede wähtatõb-
 tamine ja otustamine sõjawäe lehtasutuste asi on.

Tuletan kõikidele rahwamäelastele meelde, etiteks,
 et farnojed nähtused on lubamata, sest et praegu
 maksimas olewate seaduste ja torra järele rahwamäe-
 lastele keelatud on ühiste palwefirjade sisjeandmine
 oma ülemate nime peale, — ainult niisugused raportid
 ja palwefirjad saamad läbi waadatud ja edasi saadetud,
 mis iga rahwamäelase poolt üllitult ja oma otsekohe
 ülemuse kaudu sisse saamad antud; teijeks, et walesti
 adresseeritud palwefirjade sisjeandmine suurendab ainult
 kirjawahetust ja need palwefirjad saadetakse nii kui
 nii edasi sõjawäe asutustele eht ülematele otusta-
 miseks.

Sõjawägede Ülemjuhataja,
 Kindralstaabi Kindral-Major **Laidoner.**

Inhatuskiri polgukohtutele.

(Särg.)

Liisa VI. § 25 juurde.

Küsimused

III. polgu sõdurile Juhon Kaimule, kes tunnistaja-
 nana üle kuulata tuleb II. polgu sõduri Jaak Sibula
 asjus, keda süüdistatakse raha warguses sõb. Lehe kastist.

Nr. nr.	K ü s i m u s e d	Wastused
1.	Mimi, ihaximi, perekonnamini, teenistuse eht elutoht, uht, wanadus.	
2.	Kas ei ole tohtualusega suguluses, hõim- luses ja kas ei läi Sibulaga eht tahju- saajaga toht?	
3.	Sõrgnewad küsimused asjaolude üle. Wiimane küsimus: Kas ei ole tunnistaja- jal midagi mäesolewa asja üle teada?	

Kohtu eesistuja (allkiri)

Liisa VII. § 25 juure.

jalawäe polk

9. paastutuu p. 1919.
 nr. 100.

III. jalawäe polgu ülemale.

Palun Teie korraldust, et aja-
 wiimata üle kuulataks juureliisa-
 tud küsimuste järele Teie alla
 usaldatud polgu sõdur Juhon
 Kaim, kui tunnistaja minu poolt
 polgukohtu alla antud sõduri
 Sibula asjus. Kaitwult saadud
 näitamised tulewad minule saata.

Kohtu ülem (allkiri)

Polgukohtu asjaajaja (allkiri).

Liisa VIII. § 26 juure.

Nimekiri

neist raudteelastest, kes tulewad tunnistust andma ja
 kohtusse ülemuse läbi kutsuda:

- 1) Saama ülemad.
- 2) Kende abid.
- 3) Telegra-
 fistid.
- 4) Rongide kokkuseadjad.
- 5) Rööpaseadjad.
- 6) Welsterid.
- 7) Tee järelewaatajad.
- 8) Silla järele-
 waatajad.
- 9) Teemeistrid.
- 10) Teemahid.
- 11) De-
 poo ülemad.
- 12) Kende abid.
- 13) Wedurijuhid
- 14) Kende abid.
- 15) Saama weewärgi masinistid.
- 16) Ahjukütjad.
- 17) Määrijad.
- 18) Konduktorid.
- 19) Mehanikud ja telegrafi rewidendid.
- 20) Rong-
 gide kokkuseadjate abid ja wagunite tetitajad.
- 21) Wa-
 nemad raudtee töölised.

Kõik üllesloetud isikud seisawad raudtee ülemate all,
 mispäraht neid tunnistust andma ja kohtusse raudtee
 ülemate läbi tuleb kutsuda.

Liisa IX. § 26 juure.

jalawäe polgu

kohtu

5. Vehekuu p. 1919. a.
 nr.

Wõru linna miilitseja ülemale.

Siin juures saates kutsesid
 tahes eksemplaris, palun korral-
 dust, et neid kätte antakse kodanik-
 tudele Jaan Kuimale ja Hans
 Partfile, kes 15. Jürituu päewaks
 polgu kohtusse kutsutakse, kui tun-
 nistajad sõduri Mart Kubu asjus.

Kutse teised eksemplariid tule-
 wad nimetatud isikute allkirja-
 dega istumise päewaks kohtusse
 saata. Samuti palun teatada
 pealkirjaga seltsamal paberil selle
 üle, kui juur wähe werstades on
 Wõru ja Wastfeliina wahel.

Kohtu eesistuja (allkiri).

Asjaajaja (allkiri).

Liisa X. § 26 juure.

Kutse.

Kodanikule Jaan Kuimale, kes elab Wõrus, Riia
 uulitsas nr. 10.

II. jalawäe polgukohtu kutsujad 15. Jürituu
 päewaks kell 10. hommiku kohtuistungile tunnistust
 andma II. polgu sõduri Mart Kubu süüdistuse asjus.
 Kohtu istumist peetakse Wastfeliina wallamajas.

Seaduses on määratud: ilma seaduslikkude põh-
 justeta ilmunuta jäänud tunnistajad, asjatundjad ja
 ümberpanejad eraisikud langewad kohtu määruse põh-
 jal rahatrahwi alla kuni 250 margani.

Tunnistujatele, asjatundjatele ja ümberpanejatele
 loetakse seaduslikkudeks mitteilmumise põhjusteks:

- 1) wabaduse kaotamine;
- 2) läbitäigu wõimaluste katmine taubi, waenlase pealetungimise, jõege ülewoolamise ja teiste sellelarnaste ülejaamata toetistuste ajal;
- 3) äkiline waranduse kaotamine õnnetu juhtumise läbi,
- 4) haigus, mis wõimatult teeb kodusst lahkuda,
- 5) wanemate, mehe, naese ehk laste surm, ehk nende elukarbitaw haigus,
- 6) kutse mittejaamine ehk hiljaksjäämine. (604 ja 605) Kohtu eesistuja (allkiri)

Siia XII. § 30 juure.

II

jalawäe polgu kohus

Walga linna kodanikule.

(nimi, isanimi ja perekonnanimi).

6 Jürituu päewal
1919. a. nr. 105.

Ajutiise Walitsuse komisjarile
(perekonna nimi).

II jalawäe polgu reamehe (nimi ja perekonnanimi) akt, kes on antud Teie kaebtuse teadaande põhjal . . . Paastu-
kuu päewast, s. a. polgutohtu alla, tuleb polgutohtus arutamisele 15 Jürituu päewal kell 10 hommiku.

Seadused: S. Rp. S. § 579. Püewa ja tunni üle, millal ja akt arutamisele tuleb, antakse teada kuriteost kahjusajale, kui akt tema kaebtuse põhjal algatud, ja kodanliste asutuste ametlistele isikutele, kui akt algatus nende teadaande põhjal sündinud.

580. Selmises paragrafis nimetatud isitud wõiwad akti seletamisest oja wõita isiklikult ehk oma usaldustemeeste läbi.

Lähendus: Usaldustemeeste kohta maksivad määrused, mis toodud Kod. Rp. S. §§ 44—50 (Sead. R. XII t.)

581. Tunnistajad, asjatundjad ja ümberpanejad kutsutakse kohtusse eesistuja korraldusel, kuid era ja ametlised isitud wõiwad oma tunnistajaid ise kutsuda ehk ligi tuua.

608. Kui kohtusse ei ilmu kahjusajaj, kelle kaebtuse põhjal akt algatud, ehk ametlised isitud, kelle teadaande põhjal akt kohtusse tulnud, ehk nende usaldustemeeste, siis ei takista see asjaolu akti arutamist mitte, kuid selle juures langeb polgutohtus wälja kodanilise nõudmise arutamine.

Kohtu eesistuja (allkiri).
Asjaajaja (allkiri).

Cesti sõjawäe mundri kirjeldus.

(Särg.) *)

Sõduri püfsid.

Kalew tumelas hall. Harilikude pükste laadi. Rahe pikuti taskuga puusa peal. Wooder ainult wärw-
lite all, walgest pleekimata pejuriidest. Cesti lahtised, kinnihoidmises ees üks paar haate ja kolm nõppi. Selja taga wärwite kinnihoidmises kaks riidest trippi, mis ennast ühendawad ühe pandlaga.

Püksti all otsas lõige ja paelad sääre ümber sibumiseks. Walmistatakse 4-8 suuruses.

Ühede pükste õblemiseks tarwitada
riiet ja muud materjali:

Kalewit 1 arf. 7 werf.
Walget pejuriid woodriks . 1 " 1 "

Baellinti sibumise jaoks . . . 1 " 8 "
Nõppa 4 tükki.
Paudlaid 1 "
Õmblusrulliniiti (200 jardi) ²/₃ rulli.

Pükste mõõdud tšentimeetrites 4 kaswu tarwis
õblemiseks.

Suurus	Kõrgmalt püfus	Jalgewahelt	Wõrwi jämedus	Keie jämedus ülevalt
1	104	78	94	76
2	103	76	92	74
3	99	74	90	72
4	97	72	88	70

1000 paari willaste pükste peale tuleb teha järg-
mised kaswud: I — 250. II — 350. III — 350.
IV — 50.

Wüts.

Riie: Kalew ehk kalewi puudusel kodutoetud riie.

Wärm: Rohelas-teras-hall.

Koll: seitsamast riidest.

Wõod: Ingliise sõjawäe mütsi laadi. Wõlemil
pool mütsi kaks riidest nõppi, nende wahel seestpoolt
mütsiriidest pöön.

Ühe mütsi õblemiseks tarwitada
riiet ja muud materjali:

Pealmistriiet, 31 werf. lai . . . 3¹/₂ werf.
Woodririid, 16 werf. lai . . . 4¹/₁₀ "
Wahewoodririid, 16 werf. lai . . . 2,18 "
Burjeriie eestküüde jaoks, 14 werf. lai ²/₃ "
Pappi, lehe suurus 1¹/₂ arf. . . . ¹/₁₅ poognat.
Sigirihmad, puldani riie 14 werf., lai 1¹/₄ werf.
Õmblusrulliniiti (200 jardi) . . . ¹/₃ rulli.
Kullipüüli jahu klistri walmistamiseks 1¹/₂₅ sol.

1000 mütsi peale tuleb teha järgmised kaswud:

Nr. 12¹/₄ — 25 tükki. Nr. 12¹/₂ — 125 t. Nr.
12³/₄ — 200 t. Nr. 13 — 300 t. Nr. 13¹/₄ —
200 t. Nr. 13¹/₂ — 125 t. Nr. 13³/₄ — 25 tükki.

Sõduri poolkasutas.

Pargitud willaga lambanahladest ilma riideta hari-
liku poolkasuta laadi, wabalt ümber leha. Püstitseiswa
kraega — krae kõrgus 5 cm. Selg file ilma õmblu-
seta. Taskuid ei ole. Kurgu all krae kinnihoidmises
üks paar haate. Nõppid paremal hõlmal. Ühes reas
wiis nahast nõppi 12 cm. laugusel üksteisest.

Walmistatakse kolmes suuruses.

Ühe kasuta õblemiseks tarwitada
materjali:

Pargitud lambanahku willaga suuremaid 5 tükki.
wähemaid 6 "
Õmblusrulliniiti (200 jardi) . . . ²/₃ rulli.

*) W. „Sõdur“ nr. 23.

Poolkasuta mõõdud tšentimeetrites 3-e kasvu tarwis õblemiseks.

Suurus	Selja pikkus	Selg lai pihast	Poolrinda	Varuka pikkus	Krae pikkus	Krae laius
1	91	52	55	71	54	5
2	86	48	51	68	52	5
3	81	46	48	66	47	5

1000 poolkasuta peale tuleb teha järgmised kasvud:
I — 200 tütti. II — 350 t. III — 450 t.

Sõduri juure pealmine särk (gimnastjerka).

Kaitsevärvi linasest ehk puuvillasest riidest. Püsttraega, rinna ees kolm nõppi, varukate otjas wärwliid kinni 1 nõbbiga. Rahema rinna kohal üks tasku.

Walmistatakse 3-es suuruses,

Ühe pealmise särki õblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Riiet, laius 16 wersf. 4 arf.
Nõöpe 5 tütti.
Õblemiskulliniiti (200 jardi) . . . 1/3 rulli.

Pealmise särki mõõdud tšentimeetrites 3 kasvu tarwis õblemiseks.

Suurus	Pikkus	Piha laius	Alt laius	Varuka laius ülemalt	Varuka laius all	Rinna lahtisõige	Lastute sügavus	Varuka pikkus wärwliga	Krae pikkus
1	83	56	64	46	41	21	14	65	52
2	80	54	62	45	40	21	14	63	50
3	78	53	60	44	39	21	14	62	48

1000 peale tuleb teha järgmised kasvud:
I — 250. II — 400. III — 350.

(Särgneb.)

Aruanne

Cesti rahwawäe kaotuste kohta wõitlustes „Landeswehriiga“ 6. juunist kuni 3. juulini 1919.

Surma saanud:

Dhwitserifi 10.
Rahwawäelasi 191.

Haawata saanud:

Dhwitserifi 10.
Rahwawäelasi 562.

Teadmata kaduma läinud ja wangi langenud:

Dhwitserifi —
Rahwawäelasi 47.

Ülemjuhataja staabi Ülem

Rindralstaabi polkownik **Soots.**

Wäikeriikide sõjawägi.

J. Soots.

19.

Schweitsi sõjawägi.

I. Sõjawäe koosseis ja komplekteerimine.
Oma põhjusemõtete poolest on kõik Schweitsi sõja-

wägi tüüpiline miilitis. Mõned wäeosad komplekteeritakse kindlalt territoriaalsüsteemi järele kantonite kaupa, teised komplekteeritakse kõikidest Schweitsi kantonitest. Sellepärast kõnelakse mõnikord ka kantonite sõjawäest ja ühenduse sõjawäest. Esimeste hulka arwatakse jalawäe polgud, kütide bataljonid, dragunid, wälja ja seisukohade suurtükivägi. Teiste hulka kuuluvad mägestiku batareid, teejuhtide roodud, kindluste roodud, infeneri-poolbataljonid, lastemoona woorid, laboratoriumi roodud, rawitsemise ja administratiw-asutused. Kõik wäeosad kokku sünnitawad Schweitsi ühenduse sõjawäe, mis omakorda, meeste wanaduse ja wäeosade sõjaaegse otstarbe kohaselt, järgmistesse osadesse jaguneb: parem sõjawägi (elite) ehk tegew sõjawägi, kaitsewägi ehk Landwehr ja tagawägi ehk Landsturm.

a) Soldatid.

Iga Schweitsi alam, 17—50 aastani, kui ta terwise poolest wäeteenistuseks kõlbuline on, käib üleüldise isikliku wäeteenistuse sunnuse alla.

Sõjawäkke wõtmise suhtes on Schweits kahelkants diwiisiringkonnaks jagatud, mis neljaks korpuseringkonnaks ühinewad. Diwiisiringkonnas komplekteeritakse wõimalikult kõik diwiisi osad, wäljaarwatud ühenduse wäed, mis üle kõige maa komplekteeritakse. Iga diwiisi ringkonda käib mitu kantonit, s. o. niisugust maakonda, millel kodanline omawalitsus on. Diwiisi ringkond jaguneb nekruutite ja oskondadeks, millest igaüks 1 — 3 bataljoni tarwis

mehi annab. Rekrutijaostkond jagatakse oma korda mitmesse osasse (sections), mis harilikult kohanlike walitsuse kogukondadega (communes) loetu käiwad.

Rekrutijaostkond allub mõnes küsimuses otsekohe diwiisi walitsusele, teistes küsimustes aga kantoni walitsuse juures olewale sõjadespartemangule. Diwiisi alla kuuluwasse kättide bataljoni, dragunideks, suurtükki- ja infeneriwälke wõetakse mehi wõimalikult ühepalju kättidest kantonitest, mis diwiisi ringkonda käiwad; kuid mõned kantonid ei anna sugugi mehi raskawälke, teised jälle suurtükkiwälke. Ka sel korral, kui mehed mitmest kantonist on kogutud, katjutakse neid nõnda jaotada, et wõiksemates wäeosades, nagu roodudes, wõimalikult ühe kantoni mehed oleks.

Sõjawälke wastuwõtmine on harilikult septembri eht oktobri kuul. Wõetakse mehi, kes 20 aastat wanad. Wõtmise juures on eelisi lugemise ja kirjutamise katsumine algkooli programmi järele. Sellele järgneb wali terwise katsumine, mille järeldusel harilikult umbes 16% kõigist meestest kosuma jätatakse ja umbes 25% teenistuseks koguni kõlbmatuks tunnistatakse; teised wõetakse wastu. Peale wastuwõtmist lastakse mehed koju sel tingimisel, et nad määratud ajal tagasi tulewad. Wastuwõetud mehed pannakse kõigepealt nekruti kooli õppima.

Wabastatakse wäeteenistusest ainult terwise poolest kõlbmatud ja need, kes kohtu poolt on karistatud ja sellega ühes ka kohaniku õigused on kaotanud.

Perekonnapolude pärast Schweitzi seadus mingisugust kergendust ei tunne.

Peale nekrutikooli lõpetamist wabastatakse ajutiselt kordamisel käimise järgmised ametnikud, kui nad ametites on: 1) Schweitzi ühenduse kantser, kui ka nõukogu ja parlamendi liikmed; 2) teenijad posti ja telegrafi walitsuses, sõjawäe deposs, püsirohwarbitus, sõjawäe tehastes ja magasinides, kui ka kantoni sõjakomisjarid; 3) kogukonna hospidali ülemad ja teenijad, wangimajade ja paranduskohjade direktorid ja wahid, politseiõhwiiserid ja sõdatid, tollimaja ja piirwahiwäe ametnikud, ainult sel tingimisel, kui nad nendes ametites tingimata tarwilikud on; 4) waimulikud, keda sõjawäeosade nimetirja üles pole wõetud; 5) kogukonna kooliõpetajad; 6) raudteede parandamise ja korrashoidmise ametites teenijad, kui ka mehanikud nendes laewafelidides, kes walitsuse poolt abiraha saawad.

(Järgneb.)

Seisukord meie wäerindadel.

Samburi sihil oli läinud nädalal peaaesjalikult suurtükkitule wahetus ja elaw maakulajate tegevus. Ainult Kopenskoje, Glubokoje ja Babinskoje järwede wahel katsus waenlane kord ka kõwa suurtükkitule toetusel peale tungida, kuid löödi meie suurtükki- ja piisikutega tagasi. Waenlane kindlustab siin oma seisukohti, iseäranis Luuga jõe paremal kaldal, kus kaewitud kohati juba walmis on.

Luuga sihil oli tegevus juba märksa elawam, kui Samburi sihil. Waenlane oli teatavalt sõjawägede ümberpaigutused teinud, siia suuremaid jõudusid koonnades. Õigedad wõitlused olid siin paremal tiival. Iseäranis wihafets arenesid nad Perewoloki küla ümbruses, kus nimetatud küla päewa jookkul mitu korda käest kätte läks. Ka Sabe jõe liinil awaldas waenlane suurt aktiivsusit ja tuli Psojedi küla juures

suuremate jõududega üle jõe. Luuga jões püüdis waenlane kahel korral suurtükkitule toetusel üle tulla: — esimine kord Muraweino küla ümbruses, teine kord jalgsi Sabsti küla juures. Püüsi ja kuulipilduja tulega tõrjuti waenlane tagasi, kus juures ta oma parved, millede abil ta Muraweino küla juures üle jõe püüdis tulla, maha jättis.

Pihkwa all lõppes waenlase poolt ettewõetud operatsioon tema kasuks — Pihkwa linn langes jälle waenlase kätte. Waenlane katsus juba waremalt Pihkwa ärawõtmist teostada, kuid seda oli ifka wõimalik ära hoida. Wahipeal aga oli waenlane oma wõed ümber paigutanud ja mitmes kohas suuremad löögigrupid asutanud, uusi polkusi juure tuues oma lähemast naabrusest, kus tegevus peaaegu täiesti seisis. Nii toodi Ostowi poolt meie wastu mõned Väti polgud, mis waremalt lõuna pool Lubani järwe seisid. Iseäranis wihafelt wõitles see lõuna poolt Pihkwa peale liikuw grupp, mis Wödra küla juures üle Welikaja jõe tuli. Selles grupis oli üle kümne polgu, nende hulgas ka paar kommunistlikki Eesti kütipolku. Tema ülesandeks oli Pihkwa-Wöru raudteed ära lõigates meie taganemise teed Pihkwast Wöru poole kinni panna. Kuid see ei läinud tal korda, jõudude suurest ülekaalust hoolimata. Meie wäed, kes ida pool Welikaja jõe wõitlesid, tulid täies korras — wiimse meheni ja moonawankrini — üle jõe, kus juures nad Pihkwa raudtee silla õhtu lastsid. Nad asusid oma uutele kindlustatud seisukohtadele. Et waenlane oma pea hoobiga lõuna poolt tuli, siis oli ka arusaadaw, et need meie wäeosad, mis ida sihis Porhowile liginesid, enam kaua oma senistele seisukohtadele jääda ei wõinud, waid pidid endid ka tagasi tõmbama, sest muidu oleks neid ära lõigata wõidud. Wöö Pihkwa ümber tõmmati waenlase poolt ifka koomale, ja 26. augusti õhtul lahkusid wiimased walged Wene wäed Pihkwast, linna waenlasele jättes. Seega oli waenlane oma eesmärgile jõudnud.

Pötalowo sihil oli läinud nädalal wainne. Kohati oli ainult kokkupõrkamisi maakulajate wahel.

Waenlane on wiimasel ajal rohkesti aktiivsusit meie wäerinnal awaldanud — Samburg ja Pihkwa on jälle tema kätte langenud. See edu on langenud meeleolu punawälaste ridades jälle natukene tõstnud. Kuid ligemalt neid operatsioonisiid waadeldes, wõib küll ütelda, et waenlane need linnad ainult kunstlifel teel kätte on saanud. Punawälastele lubati kõike, mis end wähegi lubada lastis. Neile üteldi koguni, et nende linnade ärawõtmisega lõpeb sõda eestlaste wastu, ja anti käst üle Eesti piiride mitte tungida.

Kuid peaaes ei ole mitte see, et teatavalt kohad ära wõetakse, waid see, et wastase sõjawägi purustatakse. Seda aga ei wõi enamased nende operatsioonide lõpule wiimise järele mitte ütelda, sest Eesti rahwawägi on alles ja terve: ta on ärawõitmata oma terwes kogus. Meie rahwawäe jõud on murdmata ja sellepärast ka seisukord kättidel meie wäerindadel meile endist wiisi kindel.

„R“ 34.

„The Army and Navy Gazette“ 26. juuli numbris kirjutakse pikemalt Briti „R“ 34 tüübiliste juhitarwate hügladõhulaewade tulewiku ülesannetest. Et sellel kirjutusel suurem tähtsus, toome ta allpool peaaegu täielikult.

„R“ 34 tegi lennu Amerikasse ja tagasi; lend durastas äärmiselt hästi. Selle sõiduga tegi see määratu suur õhulaev kogu haritud maailma ees hõlgava effami ära, näidates, kui eeskujulikult ta ehitatud on, ja kõiki imestama pannes oma juhitavuse ker- gusega.

See võit saab loodetavasti head tahtmist wir- gutama ka Amerika rahwa keskel, kelle sõjavägi ja laevastik viimases võidurikkas sõjas meiega külge- külje vastu võitlefid ja kes nüüd ühes meiega terve maa- ilma rahu eest vastutab.

On iseenesest arusaadav, et korrapärase posti-ja- detuste edasitoimetamine kõitidel liikumise teedel tähtsaks teguriks rahvusvahelise ühenduse mõttes on. Ja just selle ülesande täitmisel saab juhitava õhulaeva tulevik seisma.

Suur õhulaev ei saa kunagi võistelda aurituga harilikult posti- eht kaubaveo juures; ta ei saa ta võis- telda maa- ja wee-lennumasinaaga, mis täiendavad õhu- laevastiku ülesandeid, edasi toimetades ja laiali kandes posti ja kaalihinnaifi pakke.

Ühiteeste sõitude juures ei saa juhitav õhulaev võistelda lennumasinaga, sest ta ei saa seda kiirust kätte, mis viimastel on. Kuid pilamaa ja iseäranis okeanisõitude juures on ta seda kaalukum ja siin ei suuda temaga keegi võistelda, sest ta võib pikke otsekoheseid sõituseid teha, ilma et ta tarwitaks täiendust teel.

Mis puutub reisirajate medamisesse, siis ei või kaht- lust olla, et igakits sõidab parema meelega suures õhu- laevas kui lennumasinas, ja seda jällegi iseäranis pikemate sõitude juures. Lennumasinal tuleb pikemate sõitude juures tihti alla lasta, et oma referuaari täita; ta on temas õõsumine väga tuntav, — õhu- laeval on aga need halbtused mõlemad tundmatud.

Ka on tule lahthipääsemise võimalused „R“ 34 peal miinimumini viidud, sest ta tarvitab vesiniku asemel gaasi, millega ta suurel määdul varustatud on.

Kõrgus, mida „R“ 34 kätte võib saada, ei seis- mitte proportsionaalses ühenduses laeva suurusega, lennumasina juures on aga lugu teisiti.

Mattaks palju waeva ja raha, kui tahetaks ehi- tada „R“ 34-ist suuremat ja mõnusat õhulaeva.

Õhulaev, mis 5 torda suurem oleks kui „R“ 34, 10.000 kubikjala mahutusega, võiks teha 14.000 — 15.000 penitoormalisi sõite, ilma peatamata. Niisu- gufel laeval oleks see nalja asi lennata Londonist — Melbourne'i.

Ta võiks „R“ 34-dast 5 torda kõrgemale tõusta, kuna ta seal juures ainult 3 torda suuremat hobuse- jõudu tarvitaks.

2.000.000 kubik-jala mahutusega õhulaeva kande- jõud on 26 tonni, aga 10.000.000 kubik-jala juures oleks ta 130 tonni (i. o. viis torda suurem).

Seda ja teist sõjast.

Waukuse wõõ.

Suurtükimürin on sagedasti kuni üle 200 wersta kuulba. Seda on möödalanud ilma sõja ajal mitmel puhul tähele pandud. Kui nüüd suurtükivõitluse kes- koha ümber kõige suurema kuulmiskauguse raadiusega ringjoon tõmmata, siis võiks arvata, et igalpool selle ringi sees suurtükimürin kuulda on. Kuid see ei ole siiski mitte nii. Kogu kuulmise piirkond seespool nii-

sugust ringjoont jaguneb peaaegu alati kaheks osaks mis laia wõru läbi üksteisest on lahutatud. Niisugust wõru, kus suurtükimürinat kuulda ei ole, nimetatakse „waukuse wõõks.“

Waukusewõõ on tingitud õhustiku lademetest, mis õige kõrgetest õhukõrgustest kõla vastu peegeldavad ja — sedamööda kuidas õhu tihedus ja niiskus on — nii kaugetesse piirkondadesse saadavad, kuhu otsekohene kõla tungida ei suudaks. Refonantskõhi vastu pör- gates pöörab suurtükimürina kõla juba tajana alla maa peale tagasi, terawat murdnurka sünnitades, mille all mürinat kuulda ei ole. Et see wastupeegeldus igasse külge ühtewiisi sünnib, siis tekib ülehüpatavast piir- konnast suurtükivõitluse koha ümber eelpool nimetatud lai wõru, mille ulatusel suurtüki mürin waukib, et tagapool- fetes kaugustes unesti kuuldawaks saada.

Nii moodustab suurtükimürina kuulmise piirkond kolm ringjoonelist wõõd suurtükivõitluse koha ümber: 1) otsekohese kõla wõõ, 2) waukuse wõõ ja 3) was- tufaja wõõ.

Ekswatest kuulidest.

Kui mõelda, misugune arwuta hull kuulifid sõjas wälja lastakse, siis on arusaadav, et juhusel seal pii- ramata wõimalused on. Prantsuse frondil juhtus lord, et Prantsuse piisfikuul Sassa omaga õhus tõlku pörkas ja sellega üheks tüüks ühines. See tükk leiti üles ja hoitakse nüüd muidugi kusagil muuseumis haruldase asjana alal.

Berliini sõjariistade majas on ühe Sassa soldati piis wälja pandud, mille oja vastu waenuline kuul just sel filmapilgul pörkas, kui soldat parajasti laadida tahtis. Piisiraua ots läks lõhti, kuna oja kuulifid läbi raua lendas ja awatud padrunikojas loyergusena peatama jäi. — Weel midagi iseäralikumata juhtus seal- samas Prantsuse wäerinnal 29. jaanuaril 1915. Seal lendas üks Prantsuse piisfikuul ühe Sassa soldati piisfi rauast otse sisse ja pörkas padrunikojas olema padruni vastu, seda plahwatama pannes, nii et padrunikoda purustatud sai. Kuid ka seekord jäi soldat terweks.

Järsklastmisest.

Kõige tugevamad mörserid, nagu Sassa „paks Berta“, lastewad väga kaugele. Lastmise põhiseaduse järele võib kõige kaugemale lasta, kui suurtükitoru maapinnaga 45 graadilise nurga sünnitab. Tõewoolest tingiwad aga tehnilised eelbused, õhu wastupanek j. n. e. weel lamedama wiskelooga. Kuid sellekipärast oman- dab selle nurga all wäljalastud kuul oma kulminat- siooni punktis niisuguse kõrguse, mis talle wõimaldab kõigist mõeldawatest takistustest üle lennata. Nii võib sarnane mörser märki tabada ka sel juhtumisel, kui tema ja märgi wahel isegi Montblanc'i kõrgune mägi peats seisma.

Sõjakulude suurus.

Kestmiselt 1915. aasta kohta arwates oli sõdapidawa- tel riikidel iga nädal kaks torda nii palju kulufid, kui terve seitsme aastane sõda Friedrich Suure ajal maksma läks.

Kelle oma on haawa seest wälja wõetud kuul?

Kui imelik see ka kõlab, kuid Saksamaal oli õpe- tatud juristide keskel päris tõsine waidlus selle üle, kelle oma on haawa seest wäljaopereeritud kuul. Terwe rida autoriteetifi esitas eriteadlistes ajakirjades järg- misi seisukohti:

1. Väljaopereeritud kuul on selle oma, kelle haawa seest ta välja võeti.
2. Ta on väevalitfufe oma.
3. Ta on opereeriva arsti oma.
4. Ta ei ole kellegi oma (res nullius) ja saab sellele, kes ta võtab.

Grandina kuulbus koguni arvamisest, et kuul moodustab osa waenuliseft waranduseft, mis rekvireerida tuleb. Kui niisuguse kuuli pärast kohtusse oleks minud, oleks kohtunik, et õiglast otjust teha, „torgost Saalomost“ targem olema pidanud.

(Raamatust: „Das Buch der 1000 Wunder“ von Artur Fürst u. Alexander Moszkowski. Albert Langen, München.)

Segateated.

Liitlased valmistavad Wene nõukogude walitfufele surmahoopi.

Üks Krootfi lehti ütleb kindlasti hallitast teada saanud olevat: Inglise mereminister Churchill on mõni aeg tagasi kufagil erakonna koosolekul öelnud, et liitriigid Wene nõukogude walitfufele surmahoopi ette valmistavad. Peale seda, kui nõukogude rajadele suured hulgad sõjatarwitust on kogutud, algawat 14 riigi sõjawäed Moskwa peale tungimist. Pealetungimine peab algama kas augustikuu lõpul või septembri algul. Churchilli väljaarvamise järele võiks Peterburi allaandmist septembrikuu lõpul ja Moskwa äravõtmist jõulu ajal vodata. Peale Moskwa äravõtmist jääb Wene-maa walitfemine erakomisjoni kätte, kes sõjawäe ditatmuri näpunäidete järele talitab, kummi rahustufelõõ lõpule on viidud. Kui see suur sõjateit Wenemaa vastu nurja peaks minemo, siis ei ole teist abinõu, kui tunnistada Lenini walitfust ja Wenemaaga rahu teha, sest muudu peaks Euroopa võib olla muuiks aastats sõjajalale jääma.

Inglise abi Wenemaale.

Inglise ametliffude tolfuwõtte järele, nagu „Times“ 15. aug. näha, on inglased sõjariistade rahust kui 31.

juulini Wene enamluswastastele jõududele järgmisel määral, tuhandete naelsterlingite peale arwatult, abi annud: Briti maa- ja merewäed: Archangel ja Murmani 5.650, Briti laewastit Balti ja Mustal merel 5.200, Kaukasus 2.500, Balti riigid ja Põhja Wene armee 10, Koltshat 1250, Denikin 150, kokku 14.760.

Meretransport: Archangel ja Murman 1.940, Kaukasus 360, Balti riigid ja Põhja Wene armee 100, Koltshat 590, Denikin 310, kokku 3.300.

Raha kohalikkudele walitfufetele: Archangel ja Murman 750.

Toit ja taubad, mitte inglastele: Archangel ja Murman 1000, Balti riigid ja Põhja-Wene armee 125, Koltshat 30, Denikin 550, kokku 1.705.

Warustust mitte-inglastele: Archangel ja Murman 2.800, Balti riigid ja Põhja-Wene armee 350, Koltshat 6410, Denikin 5840, kokku 15.400.

Mitte-miitud warustust mitte-inglastele: Archangel ja Murman 5770, Balti riigid ja Põhja Wene armee 2.250, Koltshat 6.150, Denikin 19.200, kokku 33.370.

uleüldised turukaubad, mitte inglastele: Archangel ja Murman 12.140, Briti laewastit Balti ja Mustal merel 5.200, Kaukasus 2.860, Balti riigid ja Põhja Wene armee 585, Koltshat 8.280, Denikin 6.850, kokku 35.915.

|| * || Kirjastused. || *

G. M., Tactus. Palju tänu Superjanowi ja Piip'i piltide eest. Ilmuwad. Tutulesed saatte näha.
X+Y, Narwas. Tarwitame.

Wastutaw toimataja: Pindrasliabi postkott Mint
Wäljaandja: Wägebe illemuhataja staab.

Sõjawäe Topografia Jaoskonna

wäljaandel ilmus trükist:

Pihkwa ümbruse kaart

(Wenekeelsete nimedega)

Moõt: 3 wersfa tollis. Hind 2 marka.

Saada Sõjawäe Topografia Jaoskonnast, Tallinnas

Lai tänaw nr. 39, teisel korral.